

Søvangs historie er spændende som en western ... men typisk dansk — ingen blev skudt ...

»Nær salten Østerstrand ligger Søvang, nærmere bestemt 3500 Alen eller 20 Minutters Gang fra St. Magleby, og 10 Minutters Gang fra den idylliske Kongelund. Her bliver aldrig trangt og indelukket, aldrig lummert og kvælende, det sørger Søen for med sit Pust af evig Friskhed og evig Liv af Skibe, der færdes derude. Og nede i Strandkanten rører sig et Mylder af fugleliv, saa broget og rigt, Rødben og Grønben, Klyde og Maage, Ryle og alle disse Luftens elegante Sejlere bor og bygger her uforstyrrede og stolende paa Menneskets Godhed ...«

»Det er paa Tide nu at sikre sig Plads i dette Eden. Tag en Søndag derud, staa af ved St. Magleby, Hollænderbyen, som alene er noget af et Eventyr, tag det Kvarters Spadseretur ned til Stranden, og De staaar paa Søvangs Grund. Her er friskt og dejligt. Det er, som man er tusind Mile fra Storbyen. Søen blaaner og blinker, Søfugle stryger højt oppe over Deres Hoved. Her falder man til Hvile, og mærkelig maa den være indrettet, der ikke faar Lyst til at bygge og leve her. — Saa fjernt fra Storbyen, og dog saa nær.«

Drømmen om en villa
Ovenstående er blot en stærkt forkortet gengivelse af forfatteren

Harald Raages svulstige reklameoplæg for Søvangs to grundspekulanter Sørensen og Simonsen, der

i 1918 havde købt ca. 80 tdr. land fællejord på Sydamager og udstykket det til ca. 400 parceller, der både var beregnet til havebrug og til villabebyggelse (!). Det var i slutningen af 1. verdenskrig, og dels havde mange mennesker penge og lyst til at købe jord, og dels var der bolignød, og mange drømte om eget hus, — så salget gik ret godt.

I købekontraktens villaservitut stod der bl.a., at der *kun* måtte bygges i 2 etager (beboelseslag) samt enkelte kvistværelser i tagetagen, der dog ikke måtte indrettes til selvstændig bolig. Kælderen måtte ikke bruges til natteophold for mennesker. Der måtte opføres drivhuse og udhuse. Gartneri var tilladt, men ingen måtte holde me-

re end to svin. Det lød jo både herskabeligt og landligt.

Et stykke sandet fællejord

Hvor mange af køberne der egentlig havde begivet sig den lange og besværlige vej ud for at kigge på deres »drømmegrund«, før de underskrev købekontrakten, vides ikke, men det, disse første 100 pionerer kom ud og fandt, var et stykke sandet stenet fællejord, blottet for al vejforbindelse, afvanding, gødskning eller anden kultur. Der var ingen drikkevand, ingen menneskelig hygiejne, ingen veje, ingen trafikforbindelse og ingen telefon. Men jorden var der, (når den ellers ikke var druknet i en sø af overfladevand, der manglede dræn og afløb), og det var ens egen ejendom, et sted hvor drømmen om eget hus og sommerlig trivsel trods alt var til stede. Salget gik støt fremad og den nystiftede grundejerforening havde hurtigt nok af vanskeligheder at tage sig af.

Drikkevand — 2 gange daglig

Selv om der altså var nok af brakvand, kneb det med drikkevandet, og en prøveboring på 18 meter gav intet vand. Grundsælgerne ville kun betale 500 kroner til prøveboringen, men foreslog at lade »vandviseren«, gartner Christensen fra St. Magleby, vise vand. Et ingeniørtilbud om et rigtigt vandværk med artesiske boring, pumpe, vandtårn og ledningsnet for i alt 42.600 kroner vakte forfærdelse. Til sidst blev der af en entreprenør Waagdahl gravet en brønd for 2945 kroner, der skulle kunne give 100 liter pr. minut. Det gjorde den aldrig, og entreprenøren fik 485 kroner mindre end aftalt. Først flere år efter blev der lavet et slags vandværksanlæg med pumpe, rørledning og vandhaner ved Tværvejens vejkryds, men der var kun åbent for vandet 1 time om formiddagen og 1 time om eftermiddagen. Primitivt, men dejligt.

Søvang og lodsejerne

Var der kvaler med drikkevand var dette intet imod kvalerne, der var med at aflede overfladevandet. Først lod man bekoste en ny grøft i stedet for det gamle snoede hovedvandløb ud i sundet, men da foråret 1920 var ualmindeligt regnfuldt, gav lodsejerne nord for Søvang den nye grøft skylden for markernes oversvømmelse, og efter en masse helt uforsonlige møder, gik sagen til vandsynsmændene og Landvæsenskommissionen og endte med en dom, der pålagde »Søvang« at tilkaste den nye grøft og sætte det gamle vandløb i brug igen.

Bylauget og de fremmede

Nybyggerne i Søvang skulle hurtigt erfare, at det ikke alene var lodsejerne på den anden side af Fællevej, der så skævt til dem, men at de havde slået sig ned i et område, der i 400 år havde været mere sig selv end nogen anden del af landet. De fremmede hvidansigter fra Storbyen blev fulgt med mistænksomme blikke, og i begyndelsen af juni 1920 kom krigserklæringen i form af to breve til en vognmand, der havde købt en af grundene helt nede ved »Østersøen«. Han havde kørt fyldt til sin grund ad den eneste vej, der førte ned til den, — bøndernes gamle tangvej: *Hovedvejen og Strandanlægget*. Desuden havde han borttaget grus på strandarealet ud for »Søvang«. Brevene var fra *Store Magleby Bylaug* og man forlangte, at han straks ophørte med sin kørsel og inden 2 dage tilbageleverede det tagne grus.

Papir og skiltekrig

Nu havde Søvang netop fået ny formand, ekspeditionsskretær J. Chr. Nielsen, der kom til at sidde på denne post i over 25 år og var en mand, der ikke lod sig skræmme så let. Han undersøgte først, hvad Bylauget egentlig var

for noget? — og blev sikkert lige så forundret, som mange efter ham er blevet, ved at erfare, at Bylauget faktisk ejer Store Maglebys strande. Derefter henvendte han sig til en sagfører, og i det kommende år krigedes parterne bravt med breve, møder og forbudsskilte om vejrettigheder og sandgravning. Nielsen mente også, at grundejerforeningen som sådan måtte betragtes som Hartkornsejer og derfor optages som medlem af Bylauget. Færdselsrettighederne blev nogenlunde løst, men medlemskab af Bylauget måtte »Grf. Søvang« i lighed med alle de gennem årene kommende grundejerforeninger renoncere på.

Stranddiget

Ved vejanlæggelserne var det gamle sødige blevet gennembrudt, og det er vel ret forståeligt, at lodsejerne i baglandet forudså en katastrofe ved højvande og storm, men da man begyndte at undersøge sagen, var der faktisk ingen, der vidste, hvor høj »*ualmindelig stranddige*højdes» burde være. Sagen blev dog løst ganske snedigt, idet man hævdede vejkoterne til det samme som lodsejernes gamle veje, — og så kunne den ene ikke lade den anden høre for det.

Sådan fik »Søvang« sine vejnavne

Postbesørgelsen var heller ikke let at løse, da postvæsenet forlangte tydelige vejnavne og numre før man delte post ud. I begyndelsen havde vejene — eller alleerne, som man yndede at kalde dem — navn efter den mest prominente grundejer, f. eks. »Jacobsens Allé«, men senere ændrede bestyrelsen dette til et helt amerikansk system med numre, f. eks. blev Hovedvejen »Vej nr. 1«.

Sådan noget kunne postvæsenet ikke lide, og til slut enedes man om at opkalde vejene efter træer, som man dog forlods undersøgte voksemulighederne for. Og så kan vore læsere jo tage en tur til Søvang og se, om der er et eneste Akasietræ på Akasievej?

»De duftende havers roser ...«

Mange andre vanskeligheder har de skiftende tiders grundejere og bestyrelser måttet kæmpe med — også efter at området så småt var begyndt at ændre karakter fra strandfælle til haver. Først mange år efter udstykningens begyndelse kunne man sige, at PR-manden Harald Raages rørstrømske tirade om: »— *de mange hundrede duftende Havers Roser, Syrener og Jasminer og alle Blomster som nævnes kan ...*« var blevet til virkelighed.

Den pompøse villaby med gavle, kviste og kældre, som grundsælgerne fablede om, er Søvang ikke blevet. Ganske vist findes der endnu familier herude, der har haft deres faste bopæl i Søvang i næsten alle de 52 år, og der findes en del anselige huse. Når der ikke findes flere end knapt 100 fastboende, skyldes det, at kommunen ændrede sit bygningsreglement, så det kun blev tilladt at bygge og bo som sommerhusbeboer fra april til oktober.

Byzonestatus og kloakering

Kører man i dag igennem Søvang, virker det mest sommerhusagtigt og primitivt. Vejene er endnu uasfalterede og fyldt med groft grus og sten og med en smal grønning langs hækken, — men inde bag hækken bygges der mange steder med fremtiden for øje. Dette skyldes, at Søvang pr. 1. januar 1970 har fået byzonestatus, og ifølge dette skal Store Maglebys kommunalbestyrelse inden 2 år forelægge retningslinjer for en byggemodning for byplanudvalget. På Søvangs sidste generalforsamling stemte 142 for den kloakering, der skal gøre Søvang til et fuldt lovligt parcelhusområde, — men 136 fremmødte ønskede stadig at beholde deres plet jord som et sommerparadis — primitivt og dejligt.

Edvin Kræmer.